

Vad är fred enligt EU?

En idéanalys av EU:s säkerhetsstrategi

Abstract

I denna uppsats genomförs en beskrivande idéanalys på Europeiska unionens säkerhetsstrategi “Ett säkert Europa i en bättre värld”, antagen av Europeiska rådet år 2003, och rapporten om genomförandet av säkerhetsstrategin, “Att skapa säkerhet i en värld i förändring” från år 2008 för att förstå hur Europeiska unionen – som global aktör – ser på fred. Detta görs genom att analysera dokumenten utifrån tre aspekter: *Säkerhet för vem?*, *Säkerhet från vad?* samt *Hur ska säkerhet skapas?*. Som sorteringsverktyg används tre olika idealtyper, som utgår från de teoretiska perspektiven *realism*, *liberalism* samt ett *kritiskt perspektiv*. En översättning görs mellan fred och säkerhet, som i den här uppsatsen behandlas som delar av varandra. Resultatet visar att det finns en övervägande liberalistisk syn på fred i dokumenten, men även inslag av de andra två perspektiven gällande olika aspekter. Detta står i viss mån i motsättning till EU:s ambition att skapa global fred.

Nyckelord: Europeiska unionen, EU, fred, säkerhet, idéanalys, säkerhetsstrategi, liberalism, realism, kritiskt perspektiv

Antal ord: 10 000

Innehållsförteckning

1 Inledning	1
1.1 Bakgrund.....	1
1.2 EU som aktör för fred och säkerhet.....	1
1.3 Problemformulering.....	2
1.3.1 <i>Syfte och mål</i>	2
1.3.2 <i>Frågeställning</i>	2
1.4 Tidigare forskning.....	2
1.5 Avgränsning.....	3
2 Material & metod	4
2.1 Val av material.....	4
2.2 Idéanalys.....	4
2.2.1 <i>Val av metod</i>	4
2.2.2 <i>Validitet och relevans</i>	5
3 Teorier	7
3.1 Diskussion om centrala begrepp.....	7
3.1.1 <i>Fred</i>	7
3.1.2 <i>Säkerhet som del av fred</i>	8
3.2 Vilka fredsteorier? Varför?.....	8
3.2.1 <i>Valda teorier</i>	8
3.2.2 <i>Valda aspekter</i>	9
3.3 Idealtyper.....	10
3.3.1 <i>Realism</i>	10
3.3.2 <i>Liberalism</i>	11
3.3.3 <i>Kritiskt perspektiv</i>	13
3.3.4 <i>Förtydligande av länken mellan fred och säkerhet</i>	14
3.3.5 <i>Analysschema för idealtyper</i>	15
4 Analys	16
4.1 Aspekter.....	16
4.1.1 <i>Säkerhet för vem?</i>	16
4.1.2 <i>Säkerhet från vad?</i>	17
4.1.3 <i>Hur skapas säkerhet?</i>	20
4.2 Sammanfattning av materialet.....	23
4.3 Översättning från säkerhet till fred.....	23
5 Slutdiskussion	25

6 Referenser.....	26
--------------------------	-----------

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Den europeiska unionen, EU, kan ses som ett fredsprojekt, åtminstone enligt den norska Nobelkommittén, som 2012 tilldelade EU Nobels fredspris med motiveringen att unionen och dess pionjärer i över sex decennier har bidragit till fred, försoning, demokrati och mänskliga rättigheter i Europa (Nobels Fredspris, 2012). Betydelsen av fred, hur den ska definieras och efterlevas, är omdiskuterad och det finns flera olika sätt på hur begreppet fred kan tolkas utifrån olika teoretiska perspektiv (Richmond, 2008, s. 7). Det råder oenighet om hur stor roll EU, som union, har spelat för freden i Europa (Öberg 2010, s. 54f), vilket i sig kan bero på olika definitioner av fred. Bortsett från diskussionen om EU:s viktiga eller mindre viktiga roll för den interna freden – freden inom Europa – har EU de senaste decennierna försökt skapa fred utanför unionens gränser (Richmond m.fl. 2011, s. 449f). I och med Lissabonfördragets ikraftträdande har EU blivit – eller åtminstone strävat efter att bli – en effektivare och tydligare global aktör, genom att EU ska kunna samordna medlemsstaternas utrikes- och säkerhetspolitik. I förbindelserna med omvärlden ska EU främja fred (Lissabonfördraget, artikel 3.5) och även framhäva målsättningarna som styr den inre politiken (Bergström m.fl., 2008, s. 53f). EU är alltså inte bara en aktör för fred inom Europa utan även på en global nivå. Vad är det då för fred som EU vill skapa?

1.2 EU som aktör för fred och säkerhet

Sedan ratificeringen av Lissabonfördraget har EU blivit en juridisk person (Lissabonfördraget, artikel 47). Det framgår redan i början av fördraget att EU tar på sig rollen som global aktör för fred och säkerhet och förpliktelser som sträcker sig bortom EU:s geografiska gränser.

Unionen ska ha som mål att främja freden, sina värden och folkens välfärd.
(Lissabonfördraget, artikel 3.1)

I sina förbindelser med den övriga världen ska unionen bekräfta och främja sina värderingar och intressen samt bidra till skydd av sina medborgare. Den ska bidra till fred, säkerhet, hållbar utveckling av vår jord, solidaritet och ömsesidig respekt mellan folken, fri och rättvis handel, utrotning av fattigdomen och skydd för de mänskliga rättigheterna, särskilt barnets rättigheter, samt till strikt efterlevnad och utveckling av internationell rätt, inklusive respekt för principerna i Förenta nationernas stadga. (Lissabonfördraget, artikel 3.5)

Europeiska rådet ska fastställa unionens strategiska intressen och mål utifrån de ambitioner som nämnts ovan (Lissabonfördraget, artikel 22). Eftersom EU har som mål att främja fred och att i sina relationer till den övriga världen bidra till bland annat fred, säkerhet, utrotning av fattigdom, solidaritet och respekt mellan folken, vilket ska vara utgångspunkten i beslut som fattas av Europeiska rådet, är det intressant att fråga sig hur EU:s säkerhetsstrategi från 2003 förhåller sig till dessa principer. Som vi redogör i avsnitt 2.1, är säkerhetsstrategin ett centralt dokument för EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik. Vilka är EU:s säkerhetsintressen, vilka innefattas av EU:s säkerhet, hur ska säkerhet skapas och framför allt: vad innebär säkerhetsstrategin för EU:s ambitioner att skapa fred?

1.3 Problemformulering

1.3.1 *Syfte och mål*

Syftet med uppsatsen är att utreda vilken typ av fred som återspeglas i EU:s säkerhetsstrategi samt diskutera vad säkerhetsstrategin kan ha för implikationer på EU:s ambitioner att skapa fred.

Målet med studien är i stort sett att ge samhällsintresserade en fördjupad bild av EU:s freds- och säkerhetssyn och att studien ska kunna vara en grund eller introduktion till en förklarande studie inom samma ämne.

1.3.2 *Frågeställning*

Utifrån vårt syfte blir vår övergripande frågeställning: *Vad är fred enligt EU?*

Det vi undersöker mer exakt är: *Vilken typ av fred återspeglas i EU:s säkerhetsstrategi?*

1.4 Tidigare forskning

Det finns tidigare forskning som undersöker EU:s fredspolitik både normativt och empiriskt. I artikeln *The emerging EU peacebuilding framework: confirming or transcending liberal peacebuilding?* har författarna Oliver Richmond, Annika Björkdahl och Stefanie Kappler ambitionen att undersöka EU:s praktiska insatser för fredsskapande, och mer explicit att kritiskt granska eventuella motsättningar mellan normativa och praktiska aspekter av dessa insatser (Richmond m.fl. 2011, s. 449f).

I sin bok *En fredspolitik för EU* är fredsforskaren Jan Öbergs kritisk till att EU skulle vara en fredsorganisation genom att endast existera. Han skriver att Lissabonfördraget i sitt säkerhetspolitiska avsnitt representerar ett militärt försvarsbegrepp och gör detta genom att ta grund i norske fredsforskaren Johan

Galtungs forskning och använda ett bredare säkerhets- och fredsbegrepp (Öberg 2010, s. 9). Detta tar vi vara på i denna uppsats när vi ser att det finns både en bredare, mer inkluderande, och en snävare, mer exkluderande, definition av fred och säkerhet. Öberg skriver också att fredsbegreppet varken definieras eller problematiseras särskilt ofta vilket gör det problematiskt att kalla EU för fredsorganisation (Öberg 2010, s. 11f). Detta är något som tagits fasta på i vår uppsats då vi utreder vad fred är enligt EU och vilket typ av fred som återspeglas i EU:s säkerhetsstrategi.

1.5 Avgränsning

EU har huvudsakligen tre olika politiska områden som arbetar med externa relationer. Dessa är *den gemensamma handelspolitiken, utvecklingsarbete och humanitärt bistånd* samt *utrikespolitik och säkerhetssamarbeten* (Vanhoacker 2011, s. 75, 78f). Vi har valt att behandla det sistnämnda för vår studie och då framförallt genom att begränsa vårt material till att titta på EU:s säkerhetsstrategi “Ett säkert Europa i en bättre värld” och rapporten om genomförandet av densamma, vilket motiveras i avsnitt 2.1.

Vi behandlar inte EU:s faktiska åtgärder utan enbart vad EU säger att de vill göra. Det bör nämnas att det finns olika sätt att förhålla sig till vad EU är för något vilket kan vara avgörande för denna typ av studie. Vi väljer endast att studera EU som en självständig enhet med en gemensam säkerhetspolitik, likt en stat, och hur EU ser på fred gentemot utomstående aktörer.

2 Material & metod

2.1 Val av material

Vår studie bygger på följande två material:

1. EU:s säkerhetsstrategi "Ett säkert Europa i en bättre värld".¹
2. Rapporten om genomförandet av säkerhetsstrategin, "Att skapa säkerhet i en värld i förändring".²

Rapporten, som är ett komplement till säkerhetsstrategin, fastslår att principerna och målen som fastställdes 2003, om EU:s säkerhetsintressen på grundval av EU:s grundläggande värderingar, är heltäckande och fortfarande fullständigt relevanta. Rapporten från 2008 ska inte ersätta säkerhetsstrategin från 2003 utan enbart förstärka den (Rapport 2008, s. 3). Säkerhetsstrategin är inte bindande för vare sig EU:s institutioner eller medlemsländer men ska fungera som ett gemensamt måldokument för EU:s gemensamma säkerhetsintressen och kärnvärderingar (Europeiska unionens råd, 2009, s. 3).

Säkerhet går inte att direkt översätta till fred, men de är delar av varandra vilket vi vidareutvecklar i avsnitt 3.1.2. Jan Öberg skriver i sin bok *En fredspolitik för EU* att "den europeiska säkerhetsstrategin är fundamental för all politik inom områdena försvar, säkerhet och fred" (2010, s. 39).

På grund av materialets ambitioner att vara heltäckande gällande säkerhet, återspegla EU:s grundläggande värderingar – och de värden som enligt Lissabonfördraget ska främjas i EU:s relationer med omvärlden – och vara ett gemensamt måldokument för EU:s utrikes- och säkerhetspolitik anser vi att det valda materialet är relevant för vår studie. Vi förtydligar att vi undersöker hur EU pratar om fred. För vår studie lämpar sig alltså detta material bättre än ett material som förklarar vad EU faktiskt har åstadkommit, vilket inte är relevant för vår frågeställning.

2.2 Idéanalys

2.2.1 Val av metod

Denna uppsats grundar sig på en så kallad idéanalys. Enligt Ludvig Beckman kan en idéanalys se ut på många olika sätt, men huvudprincipen är att studera politiska

¹ Framtagen av Europeiska unionens råds generalsekretariat i Bryssel och antagen av Europeiska rådet år 2003.

² Framtagen av Javier Solana, dåvarande Generalsekreterare för Europeiska unionens råd och tillika höga representant för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken, 2008.

budskap (2005, s. 11). Det är en brett definierad metod och eftersom vi ämnar analysera politiska budskap borde idéanalys vara en rimlig utgångspunkt för att skapa vårt analysverktyg.

Enligt Beckman kan en idéanalys ha tre olika huvudsyften: att beskriva, förklara eller ta ställning till materialet som studeras (2005, s. 14). Även Göran Bergström och Kristina Boréus skriver i ”Textens mening och makt” att dessa tre syften ligger till grund för vilken typ av idéanalys man väljer att använda sig av (2005, s. 155). Huvudsyftet med den här uppsatsen är att klargöra vad EU menar med fred, alltså beskriva det aktuella materialet. Det är således en beskrivande idéanalys som ligger till grund för metoden.

Inom idéanalysen görs en distinktion mellan idécentrerade och grupp- eller aktörscentrerade studier (Bergström & Boréus 2005, s. 155; Beckman 2005, s. 17). Vår uppsats är en idécentrerad typ av studie eftersom vi fokuserar på idéer – i det här fallet vilka idéer som återfinns i materialet – och inte på EU som aktör.

Som analysteknik för studien används begreppsanalys. Analysteknik handlar om insamling och bearbetning av material och görs oavsett studiens syfte (Beckman 2005, s. 30). Vårt syfte med denna uppsats är att, genom att kolla på säkerhet, beskriva vad EU menar med fred, alltså vilket fredsbegrepp man kan koppla till EU. Begrepp kan vara mer eller mindre vaga och vår uppgift blir således att precisera begreppen så att texten blir mer begriplig (Beckman 2005, s. 34).

Hur ska vi då analysera och precisera vårt material? Hur ska vi skapa ett verktyg för att kunna sortera i texten? För att kunna göra distinktioner av materialet behöver vi skapa ett analysverktyg som kategoriserar det vi studerar (Beckman 2005, s. 20). Det analysverktyg vi väljer att arbeta med är en så kallad idealtyp. Att använda sig av idealtyper är att renodla och hårdra idéer utifrån de ideologier eller idévärldar man vill jämföra. Idealtyperna blir på så sätt en extremitet som inte nödvändigtvis måste återfinnas i verkligheten. Syftet med idealtyperna blir alltså inte att beskriva faktiska existerande budskap utan ska ses som ett hjälpmedel för att tydliggöra skillnader som kan anses vara väsentliga (Beckman 2005, s. 28-29). Bergström och Boréus förklarar att idealtyperna används som ett ”raster” över texter som sorterar olika formuleringar av en text i något av facken vi skapar (2005, s. 159f). Dessa fack återfinns i vårt analyschema. Vi skapar olika kategorier, som vi kallar aspekter av säkerhet. Inom varje kategori finns tre möjliga fack att placera in materialet i. Varje fack motsvarar en av de tre idealtyperna som används för vår analys, vilka är *realism*, *liberalism* och ett *kritiskt perspektiv*. Definition och motivering av de valda idealtyperna presenteras i teorikapitlet (Kapitel 3).

2.2.2 Validitet och relevans

Fördelen med att använda idealtyper som analysverktyg är att det underlättar systematiska undersökningar och beskrivningar av material (Bergström & Boréus 2005, s. 171). Vårt val att använda oss av idealtyper för vår analys grundar sig i dessa fördelar. För att undvika skevhet och felaktigheter när materialet tolkas och analyseras har det varit av stor vikt att utforma ett analysverktyg som har förmåga att analysera de undersökta texterna på ett konsekvent sätt. Valet av de frågor som utgör analysverktyget är avgörande för att uppnå god validitet. För att kunna genomföra en idéanalys med relevant operationalisering är det viktigt att de

aspekter som analysverktyget fångar in är relevanta för vår frågeställning, alltså att vi undersöker det fenomen vi säger att vi ska undersöka (Esaiasson m.fl. 2007, s. 244).

Vi har använt oss av ett förhandsdefinierat angreppssätt vilket innebär att vi tidigt i vår forskningsprocess har valt ut relevanta idealtyper och aspekter för att undersöka vårt fenomen. Detta ställer krav på att kategorierna är ömsesidigt uteslutande, täckande, möjliga att tillämpa och fruktbara för att undersöka fenomenet i fråga (Esaiasson m.fl. 2007, s. 245).

Vi är medvetna om att vår inledande frågeställning är väldigt bred och att det finns andra sätt att undersöka vårt problem. Vi ser vår studie snarare som ett bidrag till en förståelse av EU:s fredssyn än som en heltäckande studie av densamma. Det har dock varit av stor vikt att eftersträva hög validitet vid utformningen av vårt analysverktyg och vi har försökt efterleva de krav som ställs på vårt valda angreppssätt.

Ett ytterligare viktigt förhållningssätt för att uppnå hög validitet är att slutligen förhålla sig kritiskt till sitt resultat och sitt analysverktyg, ställa sig frågan om idealtyperna lyckats fånga upp materialet samt att konstruera motargument mot sin tolkning av materialet (Bergström & Boréus, 2005, s. 404f). För att undvika mätfel och öka studiens reliabilitet har vi dessutom läst igenom och analyserat materialet ett flertal gånger. Genom vår diskussion i 2.2.1, om våra metodologiska val, och även genomgående i hela uppsatsen, har vi dels försökt eftersträva öppenhet och tydlighet – intersubjektivitetskravet (Esaiasson m.fl., 2007, s. 24) – och dels försökt förklara vårt metodologiska ställningstagande.

För att tydliggöra vårt ställningstagande i den vetenskapsteoretiska diskussionen utgår vi från Bergström och Boréus påstående om att en lösare och mer tolkningsinriktad analysmodell anknyter till en hermeneutisk tradition medan en analysmodell baserad på hårddragna idealtyper likt en innehållsanalys tillhör en mer positivistisk tanketradition (Bergström & Boréus 2005, s. 174).

Sammanfattningsvis kan vi konstatera att studien grundar sig på en idéanalys med idealtyper som analysverktyg och att studien i allmänhet och analysverktyget i synnerhet är utformade med utgångspunkt att försöka uppnå god validitet, intersubjektivitet och reliabilitet.

3 Teorier

3.1 Diskussion om centrala begrepp

Här diskuterar vi innebörden av begrepp som är centrala för studien.

3.1.1 *Fred*

Enligt Richmond utgår teorier inom internationella relationer och den politiska debatten ofta från fred som ett uppenbart begrepp som inte behöver någon detaljerad definition. Detta är dock problematiskt för att kunna förstå vad fred egentligen är och hur den ska skapas (Richmond 2008, s. 16). Han skriver följande:

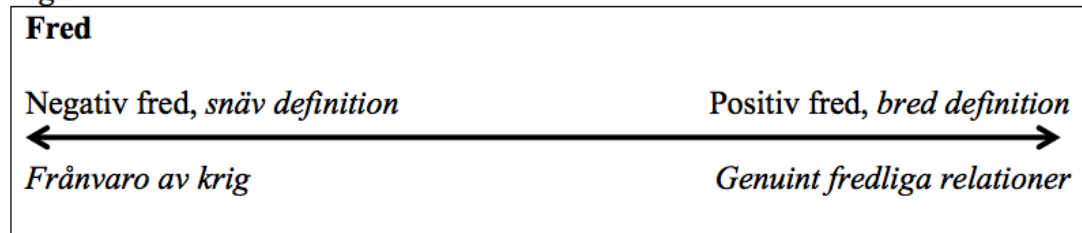
It is clear that peace is essentially contested as a concept. Inevitably, and following on from this, it is a subjective concept, depending on individual actors for definition, different methods and ontologies, and indeed different epistemological approaches. Its construction is a result of the interplay of different actor's attempts to define peace and according to their relative interests, identities, power and resources. (Richmond 2008, s. 16).

Vad fred är beror alltså på vilket perspektiv man utgår ifrån, vilken aktör eller vilka motiv som står i fokus och på vilken nivå vi väljer att analysera. Man kan beskriva fred utifrån en begränsad eller mer inkluderande definition som Nationalencyklopedin gör på följande sätt:

fred innebär i mer begränsad betydelse frånvaro av krig (*negativ* fred) och markerar således avslutningen på ett krig eller ett tillstånd mellan två krig. Ibland används begreppet i en vidare och mer utopisk mening (*positiv* fred) och avser då en strävan mot genuint fredliga relationer mellan sociala grupper och nationer. (Nationalencyklopedin)

För vår analys skapar vi tre idealtyper som representeras av en snäv definition, kopplat till negativ freden, en bred definition, kopplat till positiv freden, samt en idealtyp som representerar ett mellanläge. Att prata om fred i termer om positiv och negativ fred förenklar distinktionerna mellan våra idealtyper som vi kan se nedan i figur 1. Vi återkopplar figur 1 till våra idealtyper under avsnitt 3.3.

Figur 1

3.1.2 Säkerhet som del av fred

Säkerhet är ett omtvistat begrepp bland forskare. Det råder dock konsensus om att säkerhet handlar om *frihet från hot mot kärnvärden för både individer och grupper* [egen översättning], men att den största oenigheten handlar om på vilken nivå säkerhetsfokus ska ligga; handlar det om individ-, stats-, internationell eller global nivå (Baylis 2011, s. 233)?

Vi menar att fred och säkerhet till viss del hänger ihop. Fred kan anta alltifrån en mycket snäv till en mycket bred definition (negativ och positiv fred) och hur man definierar begreppet grundas i vilka intressen man har, vilka värden man prioriterar, om man tror att fred finns och om den är möjligt att uppnå. Vilken syn man har på säkerhet – vad det är som ska säkras, från vilka hot och på vilket sätt säkerhet ska skapas – grundar sig på vilka värden och vilka aktörer man värnar om, vilket kan återkopplas till respektive perspektivs syn på fred. Under avsnitt 3.2.1 motiveras valda perspektiv och under avsnitt 3.3 binds varje perspektivs syn på fred samman med deras syn på säkerhet.

3.2 Vilka fredsteorier? Varför?

3.2.1 Valda teorier

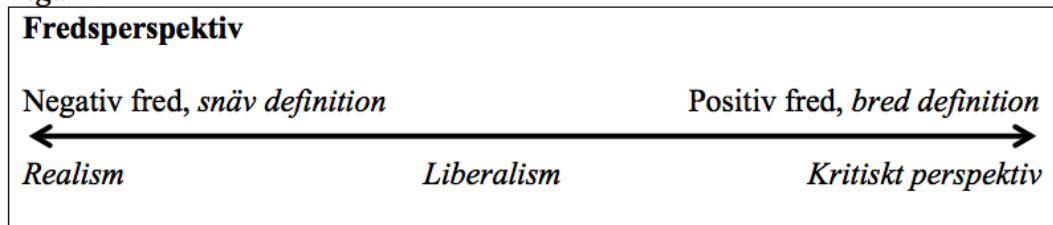
De teorier vi använder oss av för att skapa idealtyperna till vår idéanalys är *realism*, *liberalism* och ett *kritiskt perspektiv*. Varför väljer vi just dessa teorier? I artikeln *The emerging EU peacebuilding framework: confirming or transcending liberal peacebuilding?* av Richmond, Björkdahl och Kappler från 2011 används fyra idealtyper för att jämföra vilken typ av fred EU säger sig vilja skapa genom projekt på regional och global nivå med hur de faktiskt har genomfört de samma.

Dessa fyra idealtyper kan kopplas till fyra generationer av *fredskonsensus* (peaceconsensus), vilka präglat FN-systemet, NGOs och andra internationella aktörer genom tiderna. De identifierar *Victor's peace* som är nära knuten till realismens begränsade syn på fred, *Militarized peace* som handlar om att utifrån stoppa konflikter med militära medel (Richmond m.fl., 2011, s. 465), *Constitutional peace* som härleds ur liberalismens demokratiska fred och *Civil peace* som är den mest rättvisa och hållbara freden och är kopplat till ett kritiskt perspektiv (Richmond m.fl., 2011, s. 452-454).

Liksom Richmond m.fl. vill vi jämföra olika typer av fred och vi tycker därför att deras upplägg passar bra som inspiration för våra idealtyper. Det vår studie har

gemensamt med artikeln av Richmond m.fl. är att idealtyperna representerar olika uppfattningar av begreppet fred och kan sägas täcka in allt ifrån en snäv till en bred definition av fred – negativ till positiv fred. Det är värt att poängtera att det finns flera underkategorier till exempelvis den liberala fredstypen (Richmond m.fl., 2011, s. 455), men då vi saknar utrymme i den här typen av uppsats har vi inte möjlighet att utforma en mer exakt och detaljerad analysmodell som innefattar ytterligare idealtyper. För att inte riskera att skapa ett analysverktyg som inte klarar av att fånga upp viktiga aspekter av materialet väljer vi att skapa ett brett analysverktyg som kan fånga upp alltifrån en snäv till en bred syn på begreppet fred. Liksom i artikeln från Richmond m.fl. utgörs ytterpunkterna i vårt analysverktyg av realismen, som representerar den snävaste definitionen av fred, och det kritiska perspektivet, som representerar den bredaste definitionen av fred. Mellanläget, som för Richmond m.fl. innefattar två idealtyper kopplade till liberalismen, representeras i vår analys av den idealtyp som vi kallar *Liberalism*. Det är en bred definition som innehåller flera olika typer av liberalistiska inriktningar, som vi tydligare förklarar i avsnitt 3.3 om idealtyper. Figur 2 ger en förenklad bild om hur idealtyperna förhåller sig till negativ respektive positiv fred.

Figur 2

3.2.2 Valda aspekter

Som vi nämnt i 1.2 har EU som ambition att sträva efter en säkrare och fredligare värld. Hur går de två begreppen ihop enligt de tre teorierna vi använder oss utav? Vad är det som ska säkras för att skapa fred och vad får man för fred om man säkrar det man gör?

Vi har nämnt i 3.1.2 att både fred och säkerhet är två omstridda begrepp. Eftersom vi först och främst undersöker hur EU pratar om säkerhet utgår vår analys från tre aspekter av säkerhet. I avsnitt 4.3 diskuteras vad dessa tre aspekter av säkerhet skapar för konsekvenser för fred.

Under idealtyper presenterar vi tre olika typer av fred som utgår från frågor som: vad är fred, varför, vem skapar och främjar freden, utifrån vilket intresse skapas fred och för vem är freden? Vi kopplar detta till respektive perspektivs syn på säkerhet och de tre aspekterna som ingår i vårt analyschema vilka är:

Säkerhet för vem?

Vad vill EU skydda? Vem eller vad ska säkras?

Säkerhet från vad?

Vilka är hoten och utmaningarna för säkerheten?

Hur ska säkerhet skapas?

Med vilka medel och med vilka metoder ska säkerhet skapas?

Vi kan se att det finns andra aspekter av säkerhet men vi har valt att utgå från dessa aspekter eftersom de tillsammans utgör en väldigt bred bild av vad säkerhet innebär – och i förlängningen fred – och dessutom är aspekter där de olika perspektiven skiljer sig åt kraftigt, vilket ökar förmågan att kunna göra en tydlig analys kopplad till våra idealtyper.

3.3 Idealtyper

3.3.1 *Realism*

Realismen erbjuder en negativ fred där stater alltid styrs av rädsla för att lita på varandra eftersom överenskommelser dem emellan lätt kan brytas. Realister ser fred som ett plus/minus noll-scenario som bara existerar mellan perioder av krig (Richmond 2008, s. 41, 154). De ser att fred skapas genom att förtrycka konflikter i syfte att antingen skapa internationell fred, stabilitet rent generellt eller eftersträva hegemoniska intressen. Även om ordet fred används är det främsta målet att skapa ett internationellt stabilt system och att hantera det internationella säkerhetshot som finns. Enligt detta perspektiv är huvudsyftet inte att lösa de underliggande konfliktorsakerna och det är skeptiskt till att internationella samarbeten skapar förändring (Newman m.fl. 2009 s, 48). Däremot tror realister på att fred skapas när stater uppnår något som kallas *maktbalans* (balance of power). Maktbalans är när stater i det internationella systemet uppnår en stabilitet där respektive positioner har accepterats och det inte för tillfället råder en kamp om att vinna mest makt. Detta är en ytterst begränsad fred och den kan bara existera så länge läget är stabilt (Richmond, 2008, s. 9). Frånvaro av konflikt anses räcka för att låta kalla den rådande situationen för fred (Richmond 2008, s. 154).

Om denna negativa fred, driven av säkerhetsdilemma för den egna staten där fred bara kan uppstå vid maktbalans, brukar man prata om något som kallas *vinnarens fred* (victor's peace) (Richmond, 2008, s. 154). Det betyder att villkor för freden upprättas av den vinnande staten och det är den huvudsakliga förekomsten av fred i ett realistiskt perspektiv (Richmond, 2008, s. 52).

Säkerhet anses, inom realismen, vara det viktigaste för staten, vilket inkluderar statens medborgare, och mycket fokus ligger på att minska de oundvikliga hot som finns mot den egna statens värden, normer och resurser från konkurrerande stater (Richmond, 2008, s. 52). Detta betyder att så länge det finns någon som vill ha något från någon annan utgör den förste ett hot för den andre och inte förrän konflikten har fått en vinnare, som kan bestämma under vilka villkor de båda ska leva, kan det återigen bli stabilt och säkert igen. Först då alla tänkbara fiender antingen har eliminerats eller blivit underordnade vinnaren kan vi få fred enligt realismen. Men denna fred är fortfarande väldigt begränsad och gäller bara tills nästa hot har vuxit sig starkt (Richmond, 2008, s. 52). Realismen säger att det i praktiken inte kan finnas mer än en högst temporär fred. Enligt en av realismens förespråkare, Stephen Waltz, handlar internationell säkerhet om staters konstanta

strävan efter makt genom militära medel. Realismens syn på säkerhet handlar således enkom om staters överlevnad. Staten är alltså den primära aktören som ska skyddas och som försöker skydda sig själv (Peoples & Vaughan-Williams, 2010, s. 4). Eftersom vi studerar EU som en enhet ser vi EU, i det här fallet, likt en suverän stat. Säkerhet för vem blir alltså säkerhet för EU och enbart EU. Till skillnad från liberalismen, som redogörs nedan, handlar det om att skydda EU:s egenintressen och inte liberala principer, värden och intressen som delas med andra liberala stater.

Säkerhet för vem?

Staten.

Säkerhet från vad?

Intervenering och våld som andra stater försöker utöva mot den egna staten.

Hur skapas säkerhet?

Genom militära medel.

3.3.2 *Liberalism*

Liksom inom andra teoretiska skolor finns det en mängd subdiscipliner inom liberalismen. Michael W. Doyle argumenterar för att det, trots motsättningar, finns en samstämmig bild av liberal pacifism och liberal imperialism genom att titta på den liberala internationalismen, representerad av Immanuel Kant (Nobelpris 2012).

Liberala stater har skapat en egen, separat fred bland dem själva – en demokratisk fred. För att uppnå en evig fred på internationell nivå, menar Kant, krävs att tre avgörande principer blir allmänt accepterade i världen.

Den första handlar om att alla stater internt ska styras av republiker – demokratiskt tillsatt regering. Bland liberaler delas uppfattningen om att värden som individuell frihet, demokrati och äganderätt är universella och bör stå som utgångspunkt i utformandet av institutioner och principer (Nobelpris 2012; Richmond 2008, s. 14). Till skillnad från absoluta monarkier och totalitära despoter, som kan gå i krig på grund av egenintressen, skapar det demokratiska styret och värnandet av individuella rättigheter en större försiktighet. Krig blir då en direkt kostnad för folkets välmående. Men detta räcker inte för att hindra krig. Det finns mängder av historiska exempel på liberala stater som har krigat för att värna om fred, försvara privat äganderätt och hjälpa liberala allierade som krigat mot icke-liberala fiender (Nobelpris 2012).

För det andra krävs internationella lagar som garanterar respekt mellan staterna. Om den första principen handlade om att skapa frihet för individerna genom att omöjliggöra totalitärt styre handlar den andra principen om att undvika global despotism. Reglerna, som bör vila på en förståelse av alla individers och alla republikers legitima rättigheter, skapar institutionella och moraliska ramverk för den liberala freden. Den liberala staten och det liberala regelverket är således mer legitimt och rättfärdigat än en icke-liberal stat som inte vilar på fritt samtycke och där regeringen antas befinna sig i konflikt med sitt folk. Det skapas alltså en vänskap, som grundar sig på liberala värderingar, mellan liberala stater och en

fientlighet mot de icke-liberala staterna, eftersom icke-liberala stater inte delar samma normer och regelverk (Nobelpris 2012).

För det tredje antas fri handel mellan stater leda till fred. Enligt liberala antaganden har alla ekonomier (stater) komparativa fördelar vilket innebär att alla parter tjänar på handel. Ökad handel leder till ökad interdependens mellan staterna vilket innebär att staterna, till större del än tidigare, får gemensamma säkerhetsintressen då alla inblandade värnar om att säkerställa och underlätta handeln genom till exempel gemensam lagstiftning (Nobelpris 2012).

Utifrån detta kan vi se att liberala stater skapar en form av fred och säkerhet som sträcker sig dem emellan och som grundar sig på vissa, enligt dem, universella värden. I relation till de stater som står utanför dessa tre principer finns fortfarande ett anarkistiskt internationellt system som skapar osäkerhet.

De som inte ingår i den liberala fredliga federationen – alltså icke-liberala stater – kan tvingas in i federationen av de liberala staterna även om de inte utgör ett direkt hot mot de liberala staterna. Det faktum att det finns icke-liberala stater utgör ett potentiellt hot. En fredlig stat måste vara formellt institutionaliserad. Det räcker inte bara med att en icke-liberal stat verkar ha goda intentioner för att liberala stater ska lita på den. Bristen på tillit hos de liberala staterna gentemot icke-liberala stater är tillräckligt för att de förstnämnda själva rättfärdigar fientligheten mot de sistnämnda (Williams 2001, s. 536f), men alla stater har möjlighet att träda in i den liberala gemenskapen om de efterlever de universella värdena och strukturerna. Så här förklarar Michael C. Williams:

The criteria of recognition [...] are not the existence of a common enemy, but adherence to a shared set of norms and principles; and the status of non-members in relation to the alliance depends upon recognition of their progress toward these 'universal' [...] structures. Those that do not move in such a direction may be tolerated (so long as they do not directly threaten the liberal security community), but they are not worthy of full respect – a status for which they bear full responsibility. Moreover, their *refusal* to adopt or move toward liberal practices makes them constantly prey to a logic of suspicion – to the charge that because they are not liberal they may in principle be viewed as *potential* threats regardless of their declared security policies or actual strategic postures. (Williams 2001, s. 543).

Säkerheten är alltså säkerhet för liberala stater – indirekt dess medborgare – och för den liberala freden. De största hoten för säkerheten finns hos icke-liberala stater och icke-liberala aktörer. Säkerheten uppnås genom militärt skydd, men också genom en öppenhet för inkludering av stater som är beredda att överge sina icke-liberala värderingar och inordna sig i den liberala gemenskapen.

Williams citerar John Owen som påstår att liberaler utgår från att det finns universella, fundamentala värden för alla individer överallt på jorden. Frihet krävs för att uppnå dessa universella, liberala värderingar och frihet uppnås när fred råder. Alla individer har alltså ett intresse av att fred råder och därför ska tvång och våld endast användas som ett instrument för att uppnå fred (Williams 2001, s. 528).

Säkerheten för vem?

Liberala stater och liberala samarbeten.

Säkerhet från vad?

Våld, hot och intervenering från icke-liberala stater eller aktörer som inte verkar för liberala värderingar och som inte använder demokratiska metoder.

Hur skapas säkerhet?

Genom samarbete med liberala stater, expansion av den liberala gemenskapen, användande av våld och tvång mot aktörer som hotar liberala stater eller liberala institutioner.

3.3.3 *Kritiskt perspektiv*

Det kritiska perspektivet uppkom som en kritik mot de tre stora perspektiven inom internationella relationer; realismen, liberalismen och Marxismen (Richmond 2008, s. 122). Det kritiska perspektivet vill skapa en *frigörande fred* (emancipatory peace) som är ett slags postsuverän och mer inkluderande fred som tar hänsyn till människors förutsättningar och vardagsliv (Richmond 2008, s. 122). Fokus för det kritiska perspektivet ligger på att undersöka och ifrågasätta områden som marginalisering, exkludering, dominans och ojämställdhet för att skapa den frigörande freden istället för att förlita sig på att deterministiska och rationalistiska institutioner, förtryck eller revolution ska leda till fred (Richmond 2008, s. 125). Det kritiska perspektivet bryter mot antaganden om att det finns oföränderliga, naturliga system, sociala strukturer och mänsklig natur som karaktäriseras av återkommande våld och egoistiskt beteende (Richmond 2008, s. 126).

Det kritiska perspektivet är kritiska mot hegemoniska projekt och strukturer, som kapitalismen och den liberala freden. En hegemoni upprätthålls genom en ideologi som främjar den styrande klassens intressen fast som samtidigt, till stor del, accepteras av förlorarna i systemet på grund av systemets hegemoniska och allmängiltiga ställning. Enligt Richmond är kapitalismen ett exempel på ett sådant system där det finns relativt få vinnare i jämförelse med förlorarna, men där kapitalismen samtidigt antas vara det enda fungerande ekonomiska systemet (Richmond 2008, s. 127). Det finns också en kritik mot nationalstaten och Kants teori om den eviga freden, som ett slags nation av nationer, om att nationalstaten i sig inte garanterar att alla människor inom nationen inkluderas (Richmond 2008, s. 128). Exkludering är ett hot för skapandet av den frigörande och positiva freden. Genom att öppna upp för mer politiskt, ekonomiskt och socialt deltagande och dialog, som inte exkluderar någon individ, grupp eller moraliskt uppfattning, och som går bortom den statscentrerade och Westfaliska synen för fredsskapande, kan man bryta hegemonier och skapa förutsättningar för en inkluderande och rättvis fred (Richmond 2008, s. 128-129).

En fred utan hänsyn till moral, likt den som realismen står för, är en mycket begränsad fred. Liberalismens hegemoniska ställning, där universella och konventionella institutioner och metoder för att uppnå fred är viktigare än en fredsprocess som grundar sig på diskussion och öppenhet om vilka värden freden ska anta, är också en begränsning för en rättvis och inkluderande fred. Den *post-konventionella* moralen skapas i en öppen och inkluderande diskussion om etik och moral och med ett ontologiskt ställningstagande om att människor i grunden är harmoniska och har goda möjligheter att samarbeta. Det skapar en skillnad från realismens negativa ontologiska syn på människans egenskaper och förmåga att skapa fred, och på liberalismens epistemologiska antaganden (Richmond 2008, s. 129) om att fred skapas genom till exempel universella institutioner och ett kapitalistiskt system. Den post-konventionella moralen erbjuder den positiva

formen av fred (Richmond 2008, s. 129). Även om det kritiska perspektivet fokuserar på individens frihet och frigörelse så tillåter detta perspektiv en ständig diskussion om moraliska och etiska principer (Richmond 2008, s. 129).

Enligt det kritiska perspektivet är individen den viktigaste enheten som behöver säkerhet. En bred förklaring för vad säkerhet är enligt det kritiska perspektivet förklaras av Ken Booth:

‘Security’ means the absence of threats. Emancipation is the freeing of people (as individuals and groups) from those physical and human constraints which stop them carrying out what they would freely choose to do. War and the threat of war is one of those constraints, together with poverty, poor education, political oppression and so on. Security and emancipation are two sides of the same coin. Emancipation, not power or order, produces true security. Emancipation, theoretically, is security (Ken Booth citerad av Peoples & Vaughan-Williams 2010, s. 24f).

Hur uppnår man då denna form av säkerhet? Man måste se *frigörelse* (emancipation), som en process hellre än ett mål. Hot mot individers frihet är olika på olika platser och tidpunkter. Genom att stödja sociala rörelser som arbetar för frigörande samhällsförändringar och förespråka gradvisa, icke-våldsliga metoder kan en utopi för det kritiska perspektivets säkerhet och fred skapas (Peoples & Vaughan-Williams 2010, s. 27f).

Säkerhet för vem?

Alla individer och grupper.

Säkerhet från vad?

Våld, förtryck, dominans och exkludering.

Hur skapas säkerhet?

Genom inkludering av alla grupper, kommunikation och förståelse, stöd till grupper och organisationer som arbetar för en frigörande samhällsförändring, användning av icke-våldsliga metoder.

3.3.4 Förtydligande av länken mellan fred och säkerhet

För realismen är fred inte ett mål eller en process som nödvändigtvis bör eftersträvas utan endast en effekt av en maktbalans. Det stater bör sträva efter är säkerhet för den egna staten så att den kan överleva.

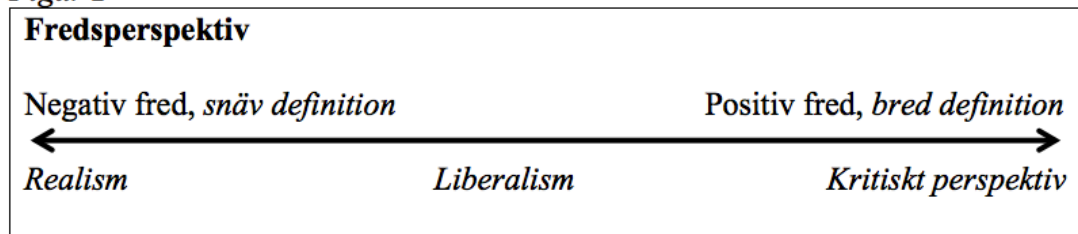
För liberalismen anses den liberala staten och liberala samarbeten vara fredliga och rättfärdigade i sig. Säkerhet för liberala stater och institutioner blir således en säkerhet för den liberala freden.

För det kritiska perspektivet innebär säkerhet enbart säkerhet för individer, vilket är grunden för fred.

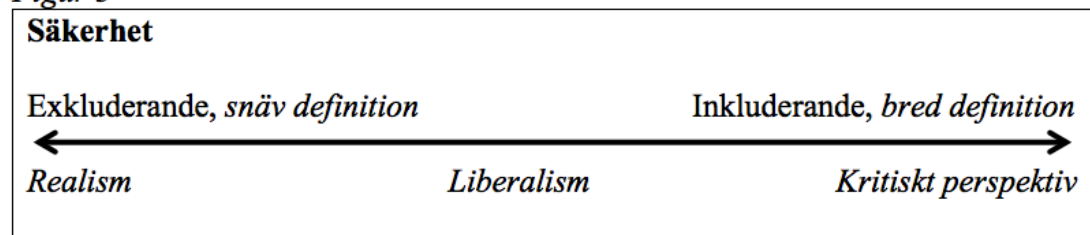
I pedagogiskt syfte skapar vi en figur om säkerhet – figur 3 – som påminner om figuren för fred – figur 2 – som redovisas redan i avsnitt 3.2.1. Liksom i figur 2 visar figur 3 att realismen utgör den ena extrempunkten, nämligen den mest snäva och exkluderande definitionen av begreppet, och att det kritiska perspektivet utgör den andra extrempunkten, alltså den breda och inkluderande definitionen. Figurerna har inte som syfte att placera in resultat på linjerna och dra

slutsatser utifrån det utan ska endast ses som ett sätt att förklara hur perspektiven förhåller sig till varandra.

Figur 2

Figur 3

3.3.5 Analysschema för idealtyper

Tabell 1 visar det analysschema vi använder för att lättare kunna läsa och sortera idéerna i de dokument vi analyserar. Vår tanke är att placera in olika delar av texten i de olika facken i analysschemat. Så här väljer vi att förklara respektive idealtyp utifrån de olika aspekterna:

Tabell 1

	Realismen	Liberalismen	Kritiskt perspektiv
<i>Säkerhet för vem?</i>	Staten.	Liberala stater och liberala samarbeten.	Alla individer och grupper.
<i>Säkerhet från vad?</i>	Intervenering och våld från andra stater.	Våld, hot och intervenering från icke-liberala stater eller aktörer som inte verkar för liberala värderingar och som inte använder demokratiska metoder.	Våld, förtryck, dominans och exkludering.
<i>Hur skapas säkerhet?</i>	Genom militär kapacitet och ett militärt försvar.	Genom samarbete med liberala stater, expanderings av den liberala gemenskapen, användande av våld och tvång mot aktörer som hotar liberala stater eller liberala institutioner.	Genom inkludering av alla grupper, kommunikation och förståelse, stöd till grupper och organisationer som arbetar för en frigörande samhällsförändring, användning av icke-våldslika metoder.

4 Analys

Nedan följer analysen av det valda materialet. De två dokumenten analyseras samtidigt och sorteras utifrån våra valda aspekter.

4.1 Aspekter

4.1.1 *Säkerhet för vem?*

I EU:s säkerhetsstrategi “Ett säkert Europa i en bättre värld” från 2003 redovisas hur säkerhetsläget ser ut genom att beskriva vilka de *globala utmaningarna* och *de främsta hotbilderna* är. Bland de globala utmaningarna nämns att nästan fyra miljoner människor har dött i krig sedan 1990 och att 90 procent av dessa har varit civila offer (2003, s. 2).

Vidare förklaras bland annat att fattigdom och sjukdomar vållar ousägligt lidande i utvecklingsländer och att 45 miljoner människor dör varje år på grund av hunger och undernäring och att hälften av världens befolkning lever på mindre än två euro per dag. De skriver även att alla människor i världen inte delar den positiva uppfattningen om globaliseringens effekter utan att “[a]ndra har sett globaliseringen som en orsak till frustration och orättvisa” (Säkerhetsstrategi 2003, s. 2). I rapporten om utförandet av EU:s säkerhetsstrategi, “Att skapa säkerhet i en bättre värld” från 2008 står det att “hållbar utveckling inte kan komma till stånd utan fred och säkerhet och att det inte kommer att finnas någon hållbar fred utan utveckling och utrotning av fattigdomen” (2008, s. 8).

Det verkar finnas en medvetenhet om livsförhållanden, underutveckling och brist på säkerhet för människor, även för de som befinner sig utanför EU, och vilka konsekvenser detta får för att skapa en hållbar fred - alltså en säkerhetssyn som delas med det kritiska perspektivet. Det går dock inte att utläsa om eller hur EU tänker säkerställa säkerheten och utvecklingen för dessa människor. Det enda som går att hitta är att “Europa bör vara berett att ta sin del av ansvaret för säkerheten i världen och för att skapa en bättre värld” (Säkerhetsstrategi 2003, s. 1). Här förklaras inte vilken typ av säkerhet som EU bör ta ansvar för och inte heller hur en bättre värld ser ut.

I avsnittet om *de främsta hotbilderna* och längre fram i dokumentet finner man ett annat fokus som är mer tydligt. Det går bland annat att hitta formuleringar om att “Europa står [...] inför nya hot” (Säkerhetsstrategi 2003, s. 3), att regionala konflikter kan ha direkta eller indirekta konsekvenser för europeiska intressen (Säkerhetsstrategi 2003, s. 4), att “[t]errorismen [...] utgör ett växande strategiskt hot mot hela Europa” (Säkerhetsstrategi 2003, s. 3), att hoten som beskrivs delas med EU:s närmaste partner (Säkerhetsstrategi 2003, s. 13) och att en värld som anses som rättvis “kommer att bli säkrare för Europeiska unionen och dess medborgare” (Säkerhetsstrategi 2003, s. 10). Det som beskrivs handlar inte om

säkerheten för individer på global nivå och saknar koppling till exempelvis underutveckling och fattigdom, alltså en avsaknad av det kritiska perspektivet. Det är istället Europa, europeiska intressen, EU:s medborgare och EU:s närmaste partner som står inför hot. Detta anser vi kunna tillhöra både den realistiska och den liberalistiska idealtypen. Man skulle kunna tolka formuleringar om att *skydda europeiska intressen* som realistiska om man med europeiska intressen menar egenintressen för EU som inte är direkt kopplade till EU:s liberala principer och värderingar. Här framgår inte vilken typ av intressen som ska skyddas, men vi tolkar det som att det har att göra med EU:s egenintressen då de regionala konflikterna som beskrivs utgöra ett hot enbart motiveras utifrån att de hotar europeiska intressen, och alltså inte exempelvis särskilda värden, principer eller andra liberala stater (Säkerhetsstrategi 2003, s. 4). Hot som beskrivs utgöra ett hot mot EU och dess partner eller mot EU:s värderingar och principer anser vi kunna tillhöra den liberalistiska idealtypen.

Vilka är då EU:s partner som delar samma hotbild som EU och vad grundar sig partnerskapen på? Man kan bland annat hitta följande meningar:

Framför allt bör vi sträva efter att bygga upp strategiska partnerskap, med Japan, Kina, Kanada och Indien samt med alla dem som delar våra mål och värderingar och är beredda att agera till stöd för dem (Säkerhetsstrategi 2003, s. 14).

Europas viktigaste partner inom detta och andra områden är USA. På de områden vi har arbetat tillsammans har Europeiska unionen och Förenta staterna varit en överväldigande kraft i förmån för det godas sak i världen (Rapport 2008, s. 11).

EU:s partner verkar således vara de som delar och stödjer EU:s mål och värderingar, vilket kan beskrivas som andra liberala stater och organisationer. Att säga att USA, tillsammans med EU, verkar för *det godas sak* i världen tyder på en liberal retorik om att det finns legitima och rättfärdiga stater (liberala stater) som står upp för liberala och universella värden och att det finns andra stater som inte delar samma värden och som därför inte verkar för det godas sak.

Sammanfattningsvis kan vi konstatera att trots en medvetenhet om bristande säkerhet och utsatthet för individer utanför EU:s gränser, vilket kan kopplas till det kritiska perspektivet, är det istället EU, EU:s medborgare och partner, som delar samma värderingar som EU, som innefattas av säkerheten. Vi identifierar en liberalistisk syn på för vem och vad säkerheten gäller, men det finns även inslag i materialet som framhäver att europeiska intressen ska skyddas, vilket vi väljer att tolka som en realistisk inriktning.

4.1.2 *Säkerhet från vad?*

De hotbilder som presenteras i EU:s säkerhetsstrategi från 2003 är *terrorism, spridning av massförstörelsevapen, regionala konflikter, stater i upplösning och organiserad brottslighet*. I rapporten om genomförandet av säkerhetsstrategin, "Att skapa säkerhet i en värld i förändring" från 2008 står det att de hot och utmaningar som fastställdes i EU:s säkerhetsstrategi från 2003 fortfarande är relevanta; "vissa har blivit viktigare och alla har blivit mer komplexa" (Rapport 2008, s. 3). De fem hoten beskrivs hänga samman i mer eller mindre utsträckning och att de tillsammans "kan onekligen ställa oss inför ett mycket radikalt hot." (Säkerhetsstrategi 2003, s. 5)

Europa beskrivs utgöra både ett mål och en bas för terrorism. Terrorismen är kopplad till "hatisk religiös fanatism" (Säkerhetsstrategi 2003, s. 3) och strävar efter att underminera öppenheten och toleransen i "våra samhällen" (ibid). "Terrorism, inom Europa och i världen i övrigt, utgör fortfarande ett stort hot mot våra levnadsvillkor." (Rapport 2008, s. 4)

Spridning av massförstörelsevapen är potentiellt sett det största hotet mot "vår säkerhet" (Säkerhetsstrategi 2003, s. 3). Det påstås att vi går in i en ny och farlig period med ökad risk för kapprustning med massförstörelsevapen, särskilt i Mellanöstern (ibid). Spridningen av missilteknik kan leda till instabilitet och "ställa Europa inför ökade risker" (Säkerhetsstrategi 2003, s. 4). Det mest skrämmande scenariot gällande massförstörelsevapen är om de skulle komma i händerna på terroristgrupper (ibid). Även stater som besitter massförstörelsevapen utgör ett hot mot säkerheten:

"Samtidigt som Libyen har avvecklat sitt program för massförstörelsevapen måste fortfarande Iran, och även Nordkorea, återvinna det internationella samfundets förtroende." (Rapport 2008, s. 3).

Regionala konflikter kan ha direkta eller indirekta konsekvenser för europeiska intressen. Problem i Kashmir, i området kring de stora sjöarna, på den koreanska halvön och i Mellanöstern nämns som konflikter som kan påverka europeiska intressen (Säkerhetsstrategi 2003, s. 4). Förutom att regionala konflikter hotar europeiska intressen, den regionala stabiliteten, minoriteter, grundläggande friheter och mänskliga rättigheter, ödelägger människoliv samt förstör sociala och fysiska infrastrukturer kan de också leda till att flera av de andra hot som tas upp i dokumentet förvärras: "Konflikterna kan leda till extremism och terrorism samt till att stater råkar i upplösning. De skapar möjligheter för den organiserade brottsligheten. Bristande säkerhet kan underblåsa efterfrågan på massförstörelsevapen." (ibid)

Stater i upplösning förklaras som "dåligt styre – korruption, maktmissbruk, svaga institutioner, bristande ansvarsskyldighet och civila konflikter [som] fräter sönder stater inifrån" (Säkerhetsstrategi 2003, s. 4) Detta kan göda andra hot: "Att en stat faller samman kan vara förenat med uppenbara hot som organiserad brottslighet eller terrorism." (ibid) En stat i upplösning kan också undergräva det globala systemet och öka den regionala instabiliteten (ibid).

Organiserad brottslighet är ett hot både för EU:s inre och yttre säkerhet;

Europa är ett framskjutet mål för den organiserade brottsligheten. Detta inre hot mot vår säkerhet har en betydelsefull yttre dimension: smuggling över gränserna av narkotika, kvinnor, olagliga invandrare och vapen står för en stor del av den verksamhet som bedrivs av kriminella ligor (Säkerhetsstrategi 2003, s. 4).

har kopplingar till andra typer av hot;

Denna brottsliga verksamhet är ofta förbunden med svaga eller sönderfallande stater (Säkerhetsstrategi 2003, s. 4).

Den organiserade brottsligheten kan ha koppling till terrorism (Säkerhetsstrategi 2003, s. 4).

och kan undergräva principer om hur ett samhälle bör styras;

Alla dessa verksamheter undergräver rättstatsprincipen och själva samhällsordningen (Säkerhetsstrategi 2003, s. 5).

I rapporten från 2008 framhålls även sjöröveri och Internetbaserad brottslighet som två nya dimensioner av organiserad brottslighet som bland annat hotar världsekonomin (2008, s. 5, 8). Dessutom tillkommer två helt nya typer av hot i rapporten; energisäkerhet och klimatförändringar. Energiberoendet inom EU har ökat och med hänsyn till den minskade produktionen inom Europa antas 75 procent av EU:s olje- och gasanvändande behöva importeras senast år 2030. Anledningen till att detta utgör ett säkerhetshot är att “[d]enna import kommer att komma från ett begränsat antal länder, varav många står inför hot mot stabiliteten.” (Rapport 2008, s. 5)

I rapporten, angående klimatförändringarna, kan man läsa att den höge representanten och kommissionen lade fram en rapport för Europeiska rådet i mars 2008 “där klimatförändringarna beskrivs som något som mångdubblar hoten” (Rapport 2008, s. 5). Det går vidare att läsa att: “Naturkatastrofer, miljöförstöring och konkurrens om tillgångar förvärrar konflikter, särskilt i situationer med fattigdom och befolkningstillväxt, med humanitära, hälsomässiga, politiska och säkerhetsmässiga konsekvenser, inbegripet större migration. Klimatförändringar kan också leda till tvister om handelsvägar, havsområden och resurser som tidigare inte var tillgängliga.” (ibid)

Vad får vi ut av detta? Vad hotar säkerheten och vad grundar sig hoten i? Samtliga hot anses ha eller kunna ha kopplingar till terrorism – vilket har som främsta mål att underminera öppenhet och tolerans i samhällen i Europa, vilket kan anses som ett hot mot demokratiska värderingar. Spridning av massförstörelsevapen är ett hot när de sprids till terroristgrupper eller vissa stater.

Bortsett från terroristgrupper – som beskrivs som antidemokratiska och icke-liberala i sig själva – vilka typer av stater utgör ett hot när de får massförstörelsevapen “spridda” till sig eller redan besitter sådana vapen? Är det vilka stater som helst som kan utgöra ett sådant hot? Att Libyen, Iran och Nordkorea förklaras vara tvungna att “återvinna det internationella samfundets förtroende” tycks tyda på den liberalistiska syn om att de som står utanför de internationella normer och regler potentiellt sett är fientliga och kan utgöra ett hot. Har man dessutom i åtanke att två av EU:s medlemsstater, Frankrike och Storbritannien, och EU:s partner, USA, Kina och Indien, har kärnvapen (ACA, 2012) och att deras innehav inte kritiserats eller ens nämns i dokumenten, kan det tyda på att det finns en skillnad mellan stater som anses ha rätt att inneha massförstörelsevapen och andra som inte har det. Ur ett realistiskt perspektiv skulle alla typer av stater utgöra ett potentiellt hot.

Regionala konflikter sägs hota europeiska intressen och kunna leda till mer extremism, terrorism och organiserad brottslighet, som också utgör hot mot Europa. Att mänskliga rättigheter, grundläggande friheter och minoriteter är hotade vid regionala konflikter tycks tyda på att EU erkänner att individer och grupper utanför EU:s gränser är eller kan vara hotade – alltså en antydning till det kritiska perspektivet. Men är det verkligen dessa individers och gruppers säkerhetsintressen som står som utgångspunkt för hotanalysen? Borde inte i så fall EU istället erkänna alla typer av krig, konflikter, våld och annat förtryck som de främsta hoten?

Angående stater i upplösning verkar det finnas en tro på att stater bör styras på ett visst sätt, som inte innefattar korrupktion, maktmissbruk, svaga institutioner et cetera. Det tycks handla om en liberalistisk syn om vilka principer stater bör (eller inte bör) styras efter och att dessa principer i sig är eftersträvansvärda. Dessutom,

eller snarare på grund av bristen på god samhällsstyrning, leder stater i upplösning till att terrorism och organiserad brottslighet ökar (Säkerhetsstrategi 2003, s. 4).

Även angående vilka typer av hot som den organiserade brottsligheten utgör framstår de vara skrivna ur ett liberalistiskt perspektiv. Den underminerar rättsprinciper och är i värsta fall sammanlänkad med terrorism.

Argumentationen om att andra stater hotar stabiliteten kan ses som ett hot tolkat ur ett realistiskt perspektiv, men de övervägande hoten – hot som utgörs av icke-statliga aktörer och en retorik som handlar om rätt och fel utifrån universella principer och liberala värden – tyder på en hotbild grundad utifrån ett liberalt perspektiv. Det verkar saknas ett generellt och genuint intresse för vilka hot och vilken bristande säkerhet som berörs av individer och grupper på ett globalt och ett lokalt plan för att kunna räknas till det kritiska perspektivet. Enligt det kritiska perspektivet skulle exempelvis det primära hotet rörande massförstörelsevapen förmodligen vara *existensen* av massförstörelsevapen, inte *spridningen* av dem. Dessutom borde klimatförändringarnas konsekvenser på till exempel jordbruket i Somalia, och således den somaliska befolkningen, vara ett tillräckligt allvarligt hot, men som hotanalysen ser ut i dokumenten härleds alla typer av hot som handlar om utsatthet för människor utanför EU:s gränser till hot mot EU och EU:s medlemsstater, främst i form av terrorism och organiserad brottslighet.

Sammanfattningsvis utgörs de tydligaste inslagen under denna aspekt av den liberalistiska idealtypen. Hoten som redogörs i dokumenten utgörs huvudsakligen av icke-liberala aktörer som utgör ett direkt eller indirekt hot mot EU och andra stater och organisationer, som delar EU:s värden och principer. En del av hoten beskrivs som scenarier som kan förvärra de övriga, mer direkta, hoten. Det finns en antydning om att hoten som redogörs också är hot mot individer och grupper i form av exempelvis förtryck mot minoriteter och grundläggande friheter – alltså en koppling till det kritiska perspektivet – men hoten som berör dessa aktörer utgör bara en liten del av resonemangen och står aldrig som utgångspunkt i någon av hoten som redogörs. Det finns formuleringar som tyder på att stater utgör ett hot mot EU, vilket skulle kunna handla om en realistisk retorik, men eftersom att det handlar om icke-liberala stater, alltså inte vilka typer av stater som helst, anser vi att formuleringarna snarare hör hemma i den liberalistiska idealtypen.

4.1.3 *Hur skapas säkerhet?*

Hur skapas säkerheten? Vilka strategier ska användas för att motverka utmaningarna och hoten? På ett övergripande plan kan man utläsa att EU har en liberalistisk syn på hur fred och säkerhet skapas. De ser internationella samarbeten, en värld styrd av demokratiska stater och utvidgning av EU som önskvärt för att skapa säkerhet och fred för EU och världen. EU:s utvidgning och integrering av nya medlemsstater “förverkligar visionen om en enad och fredlig kontinent” (Säkerhetsstrategi 2003, s. 1), är “en stark drivkraft för stabilitet, fred och reform” (Rapport 2008, s. 6) och “ökar vår säkerhet, men för samtidigt EU närmare oroliga områden” (Säkerhetsstrategi 2003, s. 8).

Effektiva internationella organisationer, ordningar och fördrag bör eftersträvas – EU bör vara redo att agera när deras regler överträds – för att “möta hotet mot internationell fred och säkerhet” (Säkerhetsstrategi 2003, s. 9). EU:s målsättning är även att utveckla “ett starkare internationellt samfund, väl fungerande internationella institutioner och en reglerad internationell ordning”

(ibid). “Det bästa skyddet för vår säkerhet är en värld med välstyrda demokratiska stater.” (Säkerhetsstrategi 2003, s. 10) För att stärka den internationella ordningen gör man det på bästa sätt genom att “sprida normer för goda styrelseformer, stödja sociala och politiska reformer, ta itu med korruption och maktmissbruk, etablera rättsstatsprincipen och skydda mänskliga rättigheter.” (ibid) För att främja reformer nämns handels- och utvecklingspolitik som kraftfulla instrument (ibid).

EU bör även stödja FN gällande hot mot internationell fred och säkerhet (Säkerhetsstrategi 2003, s. 11). EU ska även stödja regional integration och samarbeten i andra delar av världen, som försöker efterlikna EU (Rapport 2008, s. 11). Samtliga utdrag ovan tyder på en tro om att hoten bäst bemöts med metoder hämtade ur den liberalistiska idealtypen, som innefattar internationella samarbeten med andra liberala aktörer, expanderande av den liberala gemenskapen och spridning av liberala normer.

För att se hur EU ska reagera mer konkret på de främsta hoten nämns bland annat att spridning av massförstörelsevapen ska förhindras genom kontroll av export och användning av politiska och ekonomiska påtryckningsmedel “samtidigt som man tar sig an de underliggande politiska orsakerna” (Säkerhetsstrategi 2003, s. 7) (det saknas dock en förklaring om vilka de underliggande politiska orsakerna kan vara och hur man ska ta sig an dem).

För att motarbeta terrorism krävs samverkan av underrättelseverksamhet, polis, rättsväsende och militära medel. I rapporten redogörs EU:s strategi mot terrorism i fyra delar: “förebyggande av radikaliserande och rekrytering och de faktorer som ligger bakom dessa, skydd av potentiella mål, förföljande av terrorister samt avhjälpande av följderna av en attack” (Rapport 2008, s. 4).

För att lösa regionala konflikter krävs militära resurser, och polisinsatser strax efter konfliktens slut. Militära resurser behöver också sättas in i stater i upplösning, men även humanitära medel för att påverka “den omedelbara krisen” (Säkerhetsstrategi 2003, s. 7). Användning av våld och tvång mot icke-liberala aktörer som anses hota liberala stater och institutioner förstärker kopplingen till den liberala idealtypen.

Angående metoder för att förbättra energisäkerheten nämns att “[s]törre diversifiering av bränslen, försörjningskällor och transitvägar är avgörande, liksom god samhällsstyrning, respekt för rättsstaten och investeringar i ursprungsländerna” och att EU tillsammans med sina partner bör “främja förnybar energi, energi med låga koldioxidutsläpp och energieffektivitet i kombination med öppna och väl reglerade globala marknader” (Rapport 2008, s. 5). Även inom Europa bör åtgärder vidtas: “Inom Europa behöver vi en mer enad energimarknad [...] uppmärksamhet på de mest isolerade länderna och krismekanismer för att hantera tillfälliga leveransavbrott” (ibid). Här tycks återigen finnas en liberalistisk syn på hur säkerheten ska upprättas för EU när EU tvingas importera mer av sin olja och gas från länder som står inför “hot mot stabiliteten” (ibid) nämligen genom marknadslösningar och god samhällsstyrning i importländerna. Argumenten om att sträva efter förnybar energi och minskning av koldioxidutsläpp återfinns inte under avsnittet om klimatförändringar. Här handlar det snarare om att öka sitt konfliktförebyggande och sin krishantering och förbättra analys och tidiga varningar (Rapport 2008, s. 6). “Vi måste påskynda vårt arbete med de länder som står inför den största risken genom att stärka deras kapacitet och klara situationen.” (ibid)

Det finns några få inslag som kan passa in i den realistiska idealtypen, som vi nyss tog upp, nämligen att militära medel till viss del bör användas vid

bekämpning av terrorism, för att förhindra regionala konflikter och att stater löses upp. Det redogörs emellertid att det traditionella hotet om invasion från andra stater inte längre är aktuellt, att försvarslinjen för att möta de nya hoten ofta ligger utomlands och att de inte enbart kan tacklas med militära medel (Säkerhetsstrategi 2003, s. 7).

Det finns delar i dokumenten som kan kopplas till den kritiska idealtypen om hur säkerhet skapas. Under strategin för terrorismbekämpning nämns, förutom de militära och polisiära insatserna, att "En interkulturell dialog, i sådana forum som Civilisationernas allians, spelar en viktig roll." (Rapport 2008, s. 4) Det står även att EU bör bredda sin dialog och medlingskapacitet och att civilsamhället och icke-statliga organisationer spelar en viktig roll som aktörer och partner för EU (Rapport 2008, s. 9). Samtidigt finns ett starkt fokus på militära resurser och att hela Europa bör stödja en konkurrenskraftig och stabil försvarsindustri (Rapport 2008, s.10). Att rusta militärt och använda sig av militära insatser står i kontrast mot den kritiska idealtypens strävan mot att lösa konflikter och säkerställa säkerhet med ickevåldsmetoder. Dessutom utgör de metoder som är kopplade till det kritiska perspektivet endast en liten del i sammanhanget. Exempelvis angående bekämpning av terrorism saknas en förståelse eller åtminstone ett försök till förståelse för terrorismens motiv och krav. Terrorismen förklaras ha komplexa orsaker (Säkerhetsstrategi 2003, s. 3), men medlen för att ta itu med terrorism tycks i mycket högre utsträckning utgå från att bekämpa eller förgöra "hatisk religiös fanatism" än att försöka förstå och komma till gemensamma lösningar på grundläggande problem och konfliktorsaker.

Gällande biståndspolitik och insatser för att bygga upp stater och förhindra katastrofer i regioner utanför EU tycks den altruistiska och ansvarstagande rollen – kopplad till den kritiska idealtypen – vara frånvarande:

Att bidra till bättre styre genom biståndsprogram, villkorlighet och riktade handelsåtgärder förblir viktiga inslag i vår politik som vi ytterligare bör förstärka. En värld som anses vara rättvis och ge möjligheter för alla kommer att bli säkrare för Europeiska unionen och dess medborgare. (Säkerhetsstrategi 2003, s. 10)

Att ge bistånd och stödja utsatta regioner och stater skapar en värld som *anses* vara rättvis, vilket blir en säkrare plats för EU. Biståndet är alltså inte viktigt i sig för att bekämpa till exempel fattigdomen utan enbart när det kan ge, direkt eller indirekt, positiva effekter på EU. På ett liknande sätt framställs de viktigaste utmaningarna som orsakas av klimatförändringarna vara de som får direkta eller indirekta konsekvenser för EU. Klimatförändringarna påverkar jordbruket i till exempel utvecklingsländer vilket riskerar att skapa ett större migrationsflöde in i Europa och därför bör EU vidta åtgärder som förhindrar detta. Det handlar inte om att EU identifierar hot mot individer utanför EU, som orsakas av klimatförändringarna, och att de hoten är tillräckligt viktiga att ta itu med oavsett konsekvenser för EU. Det nämns inte heller att EU, själv eller tillsammans med andra, bör vidta åtgärder för att minska klimatförändringarna och på så sätt minska hoten som kan uppkomma. Här överlappar aspekterna *säkerhet för vem* och *säkerhet från vad*, men det tydliggör samtidigt i vilket syfte EU vidtar sina åtgärder.

Sammanfattningsvis identifierar vi huvudsakligen liberalistiska och delvis kritiska inslag angående metoderna för att ska skapa säkerhet.

4.2 Sammanfattning av materialet

Samtliga idealtyper, i olika hög grad, har återfunnits i det studerade materialet. Den säkerhet som EU nämner i sin säkerhetsstrategi och rapporten handlar främst om säkerhet för EU och europeiska intressen, men också de stater och organisationer som delar EU:s värderingar och mål, vilket tyder på en koppling till det liberalistiska och realistiska perspektivet. Materialet påvisar en medvetenhet om att andra grupper och individer utanför EU och EU:s partnerskap är i behov av säkerhet, men hotanalysen innefattar inte direkt dessa individers och grupper säkerhet. Den liberala idealtypen är den idealtyp som starkast återfinns inom samtliga aspekter i analysen, allra tydligast när man ser vilka typer av hot som identifieras. Metoderna för att skapa säkerhet kopplas huvudsakligen till det liberala perspektivet, men det finns även inslag från det kritiska perspektivet. Tabell 2 illustrerar vilka idealtyper som återspeglas i respektive aspekt från analysen.

Tabell 2

	<i>Säkerhet för vem?</i>	<i>Säkerhet från vad?</i>	<i>Hur skapas säkerhet?</i>
Material	R, L	L	L, K

*L=Liberalism, K=Kritiskt perspektiv, R=Realism

4.3 Översättning från säkerhet till fred

Inledningsvis vill vi påpeka att vi inte fångat in en ensidig bild av hur EU ser på säkerhet utifrån våra valda idealtyper. Vi gör trots detta en diskussion i detta avsnitt om vad resultatet av vår analys kan innebära för freden. Vilken fredstyp hör bäst samman med vårt resultat?

Som vi redogjort i vår analys är den liberala idealtypen starkast representerad under samtliga aspekter. I materialet används en liberal retorik om att den liberala staten och liberala samarbeten utgör grunden för fred och rättvisa och anser sig därför behöva skydda sig mot icke-liberala aktörer och idéer. Insatser riktade mot att stoppa dessa aktörer och idéer anses som rättfärdiga i sig då liberalismen står för "det godas sak". Metoderna för att avvärja hoten inkluderar ett försvar av militär och polisiär karaktär, spridning av liberala normer, expansion av den liberala gemenskapen och förstärkning av internationell samordning.

Vad saknas för en negativ fred som återfinns hos realismen? EU vill samarbeta globalt för fred och säkerhet och talar till viss del om fred som ett mål och inte som en eventuellt slumpartad effekt av en maktbalans. EU har dock *europeiska intressen* utomlands som de vill säkerställa, vilket kan påvisa en realistisk inriktning. Här kan möjligtvis en konflikt uppstå mellan vilka värden eller intressen som har företräde. Ska exempelvis europeiska intressen prioriteras framför liberala principer? På vilka villkor ska i så fall en fred upprättas?

Vad saknas för en positiv fred som återfinns hos det kritiska perspektivet? I resultatet återfinns huvudsakligen en statscentrerad syn på hur säkerhet, och i längden fred, skapas. Insatser för att skapa säkerhet riktas i stor utsträckning till eller mot stater som anses icke-liberala eller som kan riskera att gå under. Det finns inslag som tyder på att EU ser en möjlighet att skapa en positiv fred; EU är medveten om att människor utanför EU:s gränser lider av stora problem, vilket kan få konsekvenser för fred globalt och lokalt. EU påstår själva att det inte kan finnas någon hållbar fred utan utveckling och utrotning av fattigdom. Delar av de åtgärder som nämns i säkerhetsstrategin kan kopplas till det kritiska perspektivet bland annat gällande just utrotning av fattigdom och dialog, vilket också är några av de saker som EU, enligt Lissabonfördraget som vi nämnde i avsnitt 1.2, ska främja i sina externa relationer. Dessa åtgärder vidtas dock enbart i syfte att bekämpa de direkta eller indirekta hoten riktade mot EU och dess närmaste partner och inte i syfte att bekämpa hoten riktade mot individer som är drabbade av exempelvis fattigdom. Det saknas också en självkritik och en lyhördhet mot stater och individer utanför den liberala gemenskapen – till exempel gällande innehav av kärnvapen – vilket står i kontrast med det kritiska perspektivets idé om att fred skapas genom dialog.

5 Slutdiskussion

Utifrån vår analys och diskussion i föregående kapitel kan vi dra slutsatsen att freden som återspeglas i säkerhetsstrategin är huvudsakligen begränsad till den liberala freden, men det finns också inslag som tyder på en koppling till realismen vilket främst handlar om att EU vidtar åtgärder i syfte att skydda sina egenintressen. Om det sker på bekostnad av liberala principer och var i så fall gränsen går mellan dessa mål har vi inte möjlighet att besvara i denna studie.

Som vi nämnde inledningsvis har EU ambitioner om att verka för global fred. De utdrag ur Lissabonfördraget, som nämns i avsnitt 1.2, om att EU bland annat ska bidra till fred och säkerhet, utrotning av fattigdom, fri och rättvis handel och hållbar utveckling av vår jord tyder på en medvetenhet om vad en hållbar fred är och som EU anser vara eftersträvansvärd – nämligen den fred som är kopplad till det kritiska perspektivet. Utifrån vår analys av säkerhetsstrategin vill vi hävda att EU till viss del försöker efterleva dessa principer, men inte *som ett mål* i sig utan endast *som en metod* för att skapa säkerhet och stabilitet för EU.

Vi är medvetna om att vår studie endast är ett bidrag till att kunna besvara frågan om vad som är fred enligt EU. För att få en helhetsbild av problemet ser vi det som relevant att framtida forskning undersöker andra områden som berör EU:s externa relationer och hur EU *faktiskt* agerar i sina relationer med omvärlden genom att studera hur EU prioriterar mellan egenintressen, liberala principer, utveckling och dialog.

6 Referenser

- ACA - The Arms Control Association, Hemsida, [Elektronisk] 2012. Nuclear Weapons: Who Has What at a Glance. Tillgänglig:
<http://www.armscontrol.org/factsheets/Nuclearweaponswhohaswhat>
Hämtdatum: 2013-01-07
- Baylis John, 2011, "International and global security", i Baylis, John, Steve Smith & Patricia Owens (red.), *The Globalization of World Politics: An Introduction to International Relations*, 5 uppl., New York: Oxford University Press, s. 230-245.
- Beckman, Ludvig, 2005, *Grundbok i idéanalys*. Stockholm: Santérus Förlag
- Bergström, Carl Fredrik, Jörgen Hettne & Anna Södersten, 2008. *Lissabonfördraget* [Elektronisk]. Tillgänglig:
<http://lissabonfordraget.se/docs/lfrapportfinal.pdf> Hämtdatum: 2012-12-11
- Bergström, Göran & Kristina Boréus, 2005, "Idé- och ideologianalys", i Bergström, Göran & Kristina Boréus (red.), *Textens mening och makt*, 2 uppl., Lund: Studentlitteratur, s. 149-179.
- Europeiska unionens råd, 2009. *En europeisk säkerhets säkerhetsstrategi; Ett säkert Europa i en bättre värld*. Luxemburg: Europeiska unionens publikationsbyrå
- Esaiasson, Peter, Mikael Gilljam, Henrik Oscarsson & Lena Wägnerud, 2007. *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. 3 uppl. Stockholm: Norstedts Juridik AB
- Lissabonfördraget, Hemsida [Elektronisk] 2012. EU-fördraget. Tillgänglig:
<http://www.lissabonfordraget.se/fordraget/eu-fordraget.php> Hämtdatum: 2012-12-18?
- Nationalencyklopedin, Hemsida [Elektronisk] 2012. "Fred" Tillgänglig:
<http://www.ne.se/fred/174555> Hämtdatum: 2012-12-21?
- Newman, Edward, Roland Paris & Oliver P. Richmond, 2009. *New perspectives on liberal peacebuilding*. Tokyo; New York: United Nations University Press
- Nobels Fredspris, Hemsida, [Elektronisk] 2012. Announcement/The Nobel Peace Price for 2012. Tillgänglig:
http://nobelpeaceprize.org/en_GB/laureates/laureates-2012/announce-2012/
Hämtdatum: 2012-12-12
- Nobelpris, Hemsida, [Elektronisk] 2012. Liberal Internationalism: Peace, War and Democracy.
Tillgänglig:
http://www.nobelprize.org/nobel_prizes/peace/articles/doyle/index.html
Hämtdatum: 2012-12-11
- Peoples, Columba & Nick Vaughan-Williams, 2010. *Critical security studies: an introduction*. London: Routledge
- Rapport = Solana, Javier, 2008. *Rapport om genomförandet av EU:s säkerhetsstrategi; Att skapa säkerhet i en värld i förändring* [Elektronisk]. Tillgänglig:

- http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressdata/SV/reports/104636.pdf Hämtdatum: 2012-12-12
- Richmond, Oliver P., 2005. *The transformation of peace*. Basingstoke: Palgrave Macmillan
- Richmond, Oliver P., 2008. *Peace in international relations*. New York: Routledge
- Richmond, Oliver P., Annika Björkdahl & Stefanie Kappler, 2011, "The emerging EU peacebuilding framework: confirming or transcending liberal peacebuilding?", *Cambridge Review of International Affairs*, vol. 24, nr. 3, s. 449-469.
- Säkerhetsstrategi = Solana, Javier, 2003. *Ett säkert Europa i en bättre värld; En europeisk säkerhetsstrategi* [Elektronisk]. Tillgänglig: <http://consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/031208ESSIISV.pdf>
Hämtdatum: 2012-12-12
- Vanhoonacker, Sophie, 2011. "The Institutional Framework" i Hill, Christopher & Michael Smith (red.), *International Relations and the European Union*. 2 uppl. Oxford: Oxford University Press, s. 76-100
- Williams, Michael C., 2001. "The Discipline of the Democratic Peace: : Kant, Liberalism and the Social Construction of Security Communities", *European Journal of International Relations*, vol. 7, nr. 4 , s. 525-553.
- Öberg, Jan, 2010. *En fredspolitik för EU*. Stockholm: Cogito